СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 270. Джерзі Сиtі, Н. Дж., субота, 19-го листопаду 1938. No. 270. Jersey City, N. J., Saturday, November 19, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПІДПИСУЄ ТОРГОВЕЛЬНІ ДОГОВОРИ З КАНАДОЮ Й АНГЛІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Серед урочистої церемонії підписано в Білім Домі нову торговельну угоду між Англією й ріжними самоуправними британськими кольоніями, з одного боку, та Злученими Державами, з другого.

В імені Злучених Держав підписав угоду в приняві президента Рузвелта секретар стейту, Кордел Гол, в імені Канади — премієр Мекензі Кинг, а в імені Англії — сер Роналд Линдсі, британський амбасадор.

Угода дає ріжні користі Злученим Державам. Є вона вивітом ліберальної політики теперішнього кабінету президента Рузвелта.

КОНВЕНЦІЯ КОМ. ПРОМ. ОРҐАНІЗАЦІЇ ГРОЗИТЬ ФОРДОВІ БОЙКОТОМ.

ПИТСБУРҐ (ПА.). — Конвенція Комітету Промислової Орґанізації ухвалила виступити з бойкотом Фордової Моторової Компанії, якщо вона не погодиться з юнією автомобільних робітників про умови праці.

За таку погрозу заявився Гомер Мартин, голова автомобільної юнії, закидаючи Фордовій Компанії несправедливість супроти робітників і відмову робити з юнією угоду. Інший член уряду цеї самої юнії закидав Фордовій Компанії шпигунство серед робітників на взір націстичної Німеччини.

Конвенція витала оваційно Джозефіну Ровч, предсідницю йменованого президентом комітету для публичного здоровля й гиґієни, коли вона представила програму комітету.

ОБВИНУВАЧЕНИЙ КОМІСАР РЕЗИҐНУЄ.

ОЛБАНІ (НЮ ЙОРК). — Чарлз Гарнет, котрого онодi арештовано на обвинувачення прокуратора Томаса Е. Дюія, зрезиґнував зо свого становища стейтового комісаря моторового руху.

Прокураторія закидає Гарнетові побирання хабарів від одного великого таксівкового підприємства.

РОЗСЛІД УРЯДОВОЇ КОРУПЦІЇ В БРУКЛИНІ.

БУКЛИН (НЮ ЙОРК). — Джордж Еймен, спеціяльний прокуратор для розсліду урядової корупції в Бруклині, йменований для цеї функції стейтовим ґубернатором Ліменом, почав уже свої доходження підбором великої лави присяжних суддів, що має розглядати закиди та рішити, наскільки вони можуть становити основу процесу.

З ПРОЦЕСУ ЗА ШПИГУНСТВО.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство для Німеччини, зізнавав знову Ґінтер Румріх, головний доказовий свідок прокураторії, й у відпвідь на допити адвокатів оборони признався, що він уживає наркотиків та „романсування".

СТАВЛЯТЬ НА СУД НАРКОТИЧНУ ШАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів місцевого федерального суду постановила поставити на суд 20 чоловіків і жінок, обвинувачених за приналежність до шайки пачкування наркотиків, головно героїни й кокаїни. Провідниками шайки були люди, що працювали на залізницях і кораблях.

НЕ БАЧАТЬ ВИГЛЯДІВ ДЛЯ ТРЕТЬОЇ ПАРТІЇ.

НЮ ЙОРК. — Як стверджує Американський Інститут Публичної Опінії, публична опінія не є прихильна творенню в Америці третьої партії, для зорґанізування котрої відбулися тут недавно на заклик посадника Ля Ґвардії збори так званих поступовців.

АМЕРИКАНСЬКІ ВИХОВНИКИ ПРОТИ НАЦІСТИЧНОГО ТЕРОРУ.

ВАШИНҐТОН. — У четвер промовляли на радіо визначні американські виховники в справі переслідування меншин у Німеччині. На чолі бесідників стояв Джан Стюдебейкер, федеральний комісар шкільництва. За ним пішли президенти університетів: Єйл, Гарвард, Шікаґо, Висконсин і Норт Каролайна.

Між орґанізаціями, що в тій справі піднесли публичний протест, є Краева Ліґа Американських Громадян Чужинецького Роду.

ПЛАТИТЬ 5 МІЛІОНІВ ПОДАТКУ.

ТРЕНТОН (НЮ ДЖЕРЗІ). — Пенсилвенійська залізнича Компанія вислала стейтовому скарбові чек на $5,390,543 як завдаток на свою податкову належитість за рік 1938.

ЗАВЕДУТЬ ТЕЛЕВІЗІЮ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Перші публичні проби з розсиланням образків телевізійним способом будуть відбуватися на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році.

Радіова Корпорація Америки й Краева Розсилкова Компанія вже вислали на виставу два вози з телевізійними апаратами.

Англійський уряд задумав перебрати на цю виставу скотляндське село, що було виставлене цього року на імперіяльній виставі в Ґлезґові. Це село складається з 14 домів, громадського уряду й коршми. Кошти перевозу й поновного уставлення обчисляють на $150,000. Уставлення села буде вимагати спровадження сюди 20 сільських будівничих.

МУЗИКА ТЕРПИТЬ ЧЕРЕЗ СВІТОВЕ БЕЗЛАДДЯ.

НЮ ЙОРК. — Евген Ґосенз, диригент Синсинетської орхестри, заявив ґазетярам при нагоді свого приїзду з Европи до Америки, що через світове безладдя терпить з усіх штук найбільше музика.

ПІДДЕРЖИМО НАРІД І ВЛАДУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Перший уряд Карпатської України звертається до української іміґрації в Америці з закликом допомогти йому закріпити істнування нашої рідної держави.

Звертається до нас в імені тої невеликої частини нашого народу, що жила довгими сотнями літ на Закарпатті у тяжкій неволі, видержала гнет і неволю і принесла тепер цю прекрасну землю в дарі — Великій Українській Ідеї. Була і є це частина невелика, але завзята й сильна у любові до своєї землі, до своїх традицій, до своєї рідної мови і церкви. І ось тим дорогим цінностям завдячуємо те, що Закарпаття діждалося цієї великої історичної хвилі й чести, що на нім замаяв свобідно наш національний український прапор та що земля та завидніла на світових мапах як українська земля, як Карпатська Україна.

Українці в Америці! Ви знаєте, що як тільки Карпатська Україна дістала рідну, українську владу, то та влада, хоч завалена горами важких клопотів, не забула у своїх перших починах згадати теплими словами за українську іміґрацію в Америці й за ту поміч, яку вона намагалась дати Закарпаттю в його змаганнях до волі й своєї держави. Тепер цей перший уряд Карпатської України просить нас допомогти йому виказати перед світом, що українці покладались і далі покладаються в усіх національних змаганнях на власні, українські сили. А це зрозуміле, що Карпатська Україна ще не може себе сама оборонити перед Польщею і Мадярщиною, які далі вживають ріжних засобів, щоб внести заколот між населення Карпатської України і знищити в зародку самостійне українське життя. Знаємо, що ті держави далі думають про загарбання Карпатської України і в тому напрямі ведуть акцію й в Америці, втягаючи до неї й ті елементи, що вийшли з Закарпаття і ще не вилікувалися з мадяронської й москвофільської хвороби. Українська влада Карпатської України числить на те, що українська іміґрація в Америці допоможе їй зліквідувати ту провокаційну роботу принаймні тут на американській землі. Вона рахує також і на те, що теперішні границі Карпатської України є заґарантовані великими державами: Англією, Францією, Німеччиною й Італією. Та найбільше рахує вона на те, що за охорону права Карпатської України жити самостійним життям стане ввесь український нарід.

З тих причин треба нам у тій важкій хвилині заманіфестувати наше привязання до Карпатської України тим, що поспішимо громадно і щедро з матеріяльною допомогою для тих, які такої допомоги найбільше потребують, себто для тих усіх, що осталися тепер у Карпатській Україні без даху над головою, що позбавлені засобів до життя. Ми мусимо в першу чергу допомогти акції, що змагає до забезпечення фізичного існування нашого народу в Карпатській Україні. Зате ми певні, що як тільки рідна влада матиме змогу розвинути свою діяльність, Карпатська Україна зможе сама виживити своїх дітей. Ми віримо, що в ній згодом зацвите не тільки українське народне і культурне життя у повній силі, але що вона розвинеться також і під господарським оглядом. Але тепер, поки це все станеться, поки Карпатська Україна створить потрібні варстати праці й використає належно природні багатства краю, треба їй допомогти матеріяльно. І то негайно, розуміючи, що такою негайною і щедрою допомогою піддержуємо життя нашого народу і нашої держави. І водночас даємо першому урядові Карпатської України помічну руку у його починах закріпити на нашій прадідній землі українське право.

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці уже нераз зверталося до української іміґрації в Америці з проханням про матеріяльну допомогу Рідному Краєві. Воно вже відзивалось і в справі допомоги Карпатській Україні. А коли відзиваємося ще й тим разом, то робимо це тому, що це є для нас великою честю і радістю поперти ще й тим разом Відозву Першого Уряду Карпатської України. Ми певні, що українська іміґрація дасть на цю Відозву гідну відповідь, бо вона розуміє, що тут іде про надзвичайно важну і дорогу справу: про Українську Державність! А за Українську Державність наші люди гинули і далі гинуть. А ми в Америці віддаємо тій Великій Ідеї те, що маємо: наше серце, наш розум і наші гроші.

ГОЛОВНИЙ УРЯД „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ":

ОМЕЛЯН РЕВЮК, МИКОЛА МУРАШКО, АННА СЕРЕДА, ЛУКА МИШУГА, ДМИТРО ГАЛИЧИН, ЮЛІЯН ПАВЧАК, МИХАЙЛО ПІЗНАК, МИКОЛА БЛИЗНАК, ВОЛОДИМИР ЧЕРЕВАТЮК, МИКОЛА ДАНИЛЬЧЕНКО, МАРІЯ БАРАН, ОСТАП КРИВЕНЬ, ІВАН КЛОК, ПЕТРО ДРАПЯК, ВАСИЛЬ ЦІЛЬНИК, ПЕТРО ДУБОВЕЦЬКИЙ, АНАСТАСІЯ ВАҐНЕР, МАРІЯ МАЛЄВИЧ, МИКОЛА КИСІЛЬ, д-р СЕМЕН ДЕМИДЧУК, СТЕПАН КУРЛЯК, СТЕПАН СТЕПАНІВ, ОЛІМПІЯ ҐАМКАЛО, ВАСИЛЬ КУЗЬМА, СТЕФАНІЯ ГАЛИЧИН, ОЛЕКСАНДЕР ЯРЕМКО, ІВАН КУЧАРСЬКИЙ.

СМЕРТЬ ПРИ КЕРМІ ПОРОМУ.

Майкель Роджерз, 62-літній капітан порому Пенсилвенійської залізниці, що курсує між Ню Йорком і Джерзі Сити, упав неживий при кермуванні кораблем, як пором знаходився на середині ріки Гудсону. Один з обслуги побачив, що сталося, схопив керму й завів пором щасливо до берега так, що ніхто з пасажирів і не догадався, що щось надзвичайне сталося.

З ПРОЦЕСУ ЗА ШПИГУНСТВО.

На процесі проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини, виступав свідком один з обвинувачених, Отто Герман Вос, і заявив, що федеральні аґенти, котрі його переслухували, вимусили від нього насильно признання до вини. Один з „характерних свідків", що зізнавав цього самого дня, викликав у суді заворушення, коли підніс руку при присязі так, начеб віддавав націстичний привіт.

МОСКАЛІ І КАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

„Возрожденіе" з 21. 10. 38 подає, що доля Карпатської України дуже цікавить москалів. В Парижі відбулися збори московського національного обєднання з докладами. Рішили звернутись до московського карпатського уряду з привітом та побажаннями оставити Закарпаття при ЧСР та дати йому змогу повного національно-культурного і господарського розвитку. Вкінці збори дали вислів своїй радости зприводу, що Закарпаття має вже свій московський уряд.

В тому самому числі „Возрожденія" є лист карпаторуських москалів, д-ра П. В. Якубина та Н. Гірняка, в якому вони оба прикликають москалів-еміґрантів на поміч у праці для Закарпаття, заявляючи, що русская земля тягнеться від Попраду аж до Владивостоку. Еміґранти повинні виявити солідарність із закарпатцями, а в заміну за те дістануть громадянство Закарпаття.

МОСКОВСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ СКОБЛІН У КИТАЮ.

„Возрожденіе" з 21. 10. 38 подає, що ґенерал Скоблін, начальник московської військової орґанізації на еміґрації і заразом большевицький аґент, який допоміг большевикам знищити двох ґенералів Кутєпова і Мілєра, знаходиться тепер у Китаю. Він виступає під іменами Соболев й Йгансон. Він жив у Хабаровську. Там його пізнали і хотіли вбити, але ҐПУ до того не допустило. З Парижу після схоплення ґенерала Мілєра Скоблін утік на авті до Барсельони, а звідти перевезли його большевики до Москви.

ОРҐАНІЗАЦІЯ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Міністерство освіти Карпатської України вже перевело орґанізацію всього апарату міністерства. Створено чотири департаменти: 1. Народних і громадянських шкіл. 2. Середніх і фахових шкіл. 3. Культури й високого шкільництва. 4. Народньої освіти.

ЗАКРІПЛЯЮТЬ ФЕДЕРАТИВНИЙ УСТРІЙ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

ПРАГА. — Перший раз по розборі зібрався чехословацький парлямент, щоб формально затвердити ті речі, які політики уплянували передтим. На наради прийшла справа затвердження федеративної словацької держави. Центральний празький парлямент залишив собі право ухвалювати закони, що відносяться до федеративної конституції, до заграничних справ, до виповідження війни, або миру. В часі миру Словаччина матиме свою армію, яка стояти буде в нутрі рідного краю. Центральний парлямент матиме також право ухвалювати закони, що відносяться до надавання громадянства, еміґрації, почтових і транспортових справ, державних довгів і позичок. Центральний уряд мусить мати довіря словацького парляменту. Президент Чехословаччини, щоб міг бути вибраний, мусить мати одобрення більшости словацького парляменту.

Міністер Карпатської України, Ревай, відразу вніс внесок такого самого проєкту конституції для Карпатської України. Також він подав внесок формального затвердження державної назви Закарпаття на Карпатська Україна.

ПОЛЬЩА І МАДЯРЩИНА ТЕРОРИЗУЮТЬ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БУДАПЕШТ. — Кореспондент „Асошіейтед Прес" доносить, що в мадярських політичних колах отверто говорять про те, що в найближчих тижнях Карпатська Україна буде знову в руках мадярів. В тому відношенні Польща не перестала працювати диплиоматичними способами, а Мадярщина — терором. Польський представник старається до цього пляну наклонити Німеччину. Мадярські ґазети подають, що повстання в Карпатській Україні тревають далі, бо місцеве населення хоче конче прилучитися до Мадярщини. На границі Карпатської України Мадярщина громадить військо.

РУМУНСЬКІ ГОЛОСИ ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БУКАРЕШТ. — Румунська аґенція „Радор" повідомляє: „Політичні кола румунської столиці підкреслюють, що віденський розємний присуд залишає безпосередню сполуку між Чехословаччиною та Румунією так, як цього домагалася Прага. Отже румунські інтереси збережені. Одначе ще треба особливої чуйности, щоб у Карпатській Україні не створено „доконаних фактів", до яких з ріжних сторін накликують. Румунські політичні кола звертають увагу, що Чехословаччина не буде сама на випадок, колиб хтось набрав охоти ловити рибку в мутній воді. Нові кордони Чехословаччини вже остаточні і дістануть ґарантію щонайменше Німеччини, Італії, Великої Британії та Франції".

БЕЗСИЛІ ПОГРОЗИ БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА. — У звязку з поголосками про наміри Гітлєра йти на схід, в напряку совєтської України, всі совєтські ґазети почали погрожувати, що то вони зроблять кожному, хто захоче відібрати Україну від Совєтів. Вони кажуть, що совєтська армія страшенно сильна, що на ворога вони налетять хмарами літаків та засиплять його бомбами так, як колись засипали шапками. Совєтська Україна — говорять вони — є нероздільною частиною совєтського Союзу і вона не хоче відриватись від Союзу.

„НОВА СВОБОДА" ВИХОДИТИМЕ В ХУСТІ.

УЖГОРОД. — Щоденник карпатських українців, „Нова Свобода", що до приходу мадярів виходив в Ужгороді, столиці Карпатської України, тепер переніс свою друкарню до Хусту, нової столиці, й там продовжатиме правильно свою суспільну роботу.

ПОЛЯКИ РОЗВЯЗУЮТЬ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ".

ЛЬВІВ. — Письмом з 21 жовтня ц. р. розвязав стрийський староста одну з найдіяльніших читалень „Просвіти" у Стрийщині, в селі Нежухові. Як причину подало староство те, що 16 жовтня ц. р. читальня скликала анкету без дозволу влади. Та фактично на причина зовсім неоправдана, навіть супроти формального закону, бо читальня має право такі анкети влаштовувати вже на основі свого затвердженого владою статуту. Та староство, шукаючи причин розвязання, бере першу-ліпшу, не входячи в суть справи. Згадана читальня мала 200 членів.

Також із тої самої „причини" розвязали два тижні раніше читальню „Просвіти" в селі Добрянах, що під оглядом своєї роботи уходила в Стрийщині за зразкову. Та друга читальня мала 300 членів.

АНҐЛІЙЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ НОВИЙ ЗАХИСТ ДЛЯ ЖИДІВ.

ЛОНДОН. — Анґлійський премієр Чеймберлин заявив у парляменті, що по засягненні інформацій у премієрів доміній і кольоній анґлійський уряд рішився створити в африканській кольонії Танґаніці захист, куди перевезе німецьких жидів, а також жидів, переслідуваних ріжними народами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОПОМОЖЕМО!

Карпатська Україна зачала своє нове життя у надзвичайно складних обставинах. Та ці важкі обставини спричинили Польща і Мадярщина на те, що вони надіялися, що нарід цього краю втратить відразу рівновагу і сам заявиться за злуку з Мадярщиною. Над тим, щоб таке сталося, працювали спільно Мадярщина з Польщею вже від довгого часу. Для цеї цілі кинено на Карпатську Україну багато грошей і агітаторів. А також висилано (а то й далі висилається) в Карпатську Україну ріжні узброєні банди, щоб непокоїли і баламутили місцеве населення. Це повинно було бути доказом для заграниці, що нібито саме населення краю бунтується проти цього, що Закарпаття не злучено з Мадярщиною.

Крім того Польща й Мадярщина вжили, як відомо, всіх засобів на те, щоби при вирішенні долі Закарпаття, якщоб воно не ввійшло вцілости в склад Мадярщини, обкроїти його до цеї міри, щоб його економічне життя було спаралізоване. Та всі ті заходи, як бачимо, показались невдалими. Мадярщина і Польща вірили, що навіть не дійде до ніякої евакуації Ужгороду і Мукачева, бо населення краю, як почує про ті втрати, збунтується і відразу прилучиться до Мадярщини революційним шляхом разом з Ужгородом і Мукачевом.

Ось ті надії завели наших ворогів. І це є вже великий наш здобуток. Український нарід видержав пробу. А є вона дійсно велика, коли зважимо ті обставини, в яких там наш нарід віками жив і виховувався, коли матемемо на увазі ту чорну біду, яка постійно висить над верховиною. Крім цього перший уряд Карпатської України видно таки тішиться великим довірям, коли нарід не піддався польсько-мадярській пропаґанді й мадяронській баламуті усяких Бродіїв, а станув при своїй українській владі. Це є також доказом, що національна свідомість дійшла вже навіть і там у найтемніші закутини.

Ось такому народові, що видержав таку важку пробу, треба тепер і нам в Америці дати таку допомогу, на яку він собі справедливо заслужив. Перший уряд Карпатської України звернувся до нас по таку допомогу. Як люди свідомі, ми добре розуміємо, чим є для Карпатської України і для нашої загальної справи така допомога, яку дає сам український нарід. Тому виявім оте розуміння тим, що негайно зложім якнайбільші жертви на те, щоб дати нашим людям у Карпатській Україні, отим найбіднішим, на верховині чи деінде, харчі й одежу. А потім зачнемо акцію на дальші потреби. **Зазначуємо, що всі ті жертви, що їх зложимо, будуть віддані в руки і до диспозиції тих, що до нас по таку допомогу звертаються, себто до рук першого уряду Карпатської України.**

ПО ПРИСУДІ

Львів, 3. листопаду.

Присуд, що його з таким великим напруженням вичікував український загал, проголошений учора, 2. листопаду 1938 року, у Відні:

Ужгород, Мукачів, і Берегово, три міста Карпатської України, відходять до Мадярщини.

Коли вчора ніччю спікер із Ужгороду заповідав оцю важку для українського загалу вістку, його голос схвильовано тремтів, а думки й речення рвалися в половині слова. Одночасно з ним тремтіли й хвилювалися серця всіх українців, що з напругою слухали важких слів при радіоприймачах.

Цеж Карпатська Україна тратить три міські осередки, що з ними звязувала свої пляни й наміри на майбутне.

Тратить три міста — затримує за собою цілу етноґрафічну українську територію.

Такий присуд арбітражної комісії у Відні, що станула на гостро етноґрафічному принципі й своє рішення сперла на мотивах, що були підставою відомої постанови в Мінхені.

Важкий присуд.

Та він не впаде тінню на майбутне життя Карпатської України й не спинить її в дальшому закріплюванні й розбудові державного існування. Навпаки, стане товчком до впертої, творчої праці й зусиль, щоб наверстати втрачене та на нових основах будувати нове державне існування.

А воно лишилося за карпатськими українцями. І в цьому вся вага того критичного моменту, що його пережила проблема Карпатської України памятного 2. листопаду 1938 р.

Державність Карпатської України вже від перших хвилин свого заіснування, 8. жовтня 1938 р., зустріла з усіх боків гострий наступ і зазіхання.

Молодій дипльоматії Карпатської України, що в своїх руках мала єдиний арґумент: моральне право жити власним життям, тобто національного самовизначення — прийшлося зводити важкий бій з дипльоматами, що мали за собою ще щось більше. Місяць важких зусиль — це місяць великої проби самого **принципу державности Карпатської України.**

І коли цей принцип урешті затриманий — дипльоматія Карпатської України виграла велику політичну кампанію. Не зважаючи на болючу втрату, що при цьому її зустріла.

Карпатські українці і вся українська прилюдна опінія повинні збагнути всю суть подій, що йшли в Карпатській Україні від 8. жовтня 1938 р. Повинні збагнути й увесь шум, що зявився біля й довкруги цих подій, заанґажування в грі проти цих подій дипльоматій цілої низки держав, що в цих подіях добачують заповіді прийдешнього, повинні збагнути, що побіч української ставки була тут і ставка інших, сильніших від них. І коли ця наша ставка всеж таки зискала цілість, а їхня цілість програна, **коли Карпатська Україна лишається державною одиницею — присуд арбітражного суду у Відні є перемогою принципу державности Карпатської України. І в цьому вимова віденського присуду. Збагнути всю суть цих моментів — це без зайвих слів і вияснення зрозуміти значіння дати 2. листопаду 1938 р. для ролі й будуччини Карпатської України.**

* * *

Сталося так, як мусіло, очевидно, статися.

Уряд Карпатської України, що в його проводі стоїть „батько національного відродження карпатських українців", достойний премієр о. А. Волошин, підписуючи віденський протокол, був свідомий того, що робить.

І чому робить.

Вірмо йому.

Ми не маємо досі, коли пишемо оці рядки, ще ніякої **заяви — вияснення уряду Карпатської України.** Чекаймо спокійно на неї. Вона вияснить нам багато й основно.

А роздумуючи над присудом арбітражного суду Німеччини й Італії, памятаймо одне:

Принцип державного існування Карпатської України виграний! — („Новий Час").

П. С.

Михайло Голинський,
славний український оперовий тенор, що тепер гостює в Америці.

МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ

Американські українці будуть незадовго мати небувалу нагоду почути одного з найбільших українських співаків, широко звісного оперового тенора Михайла Голинського. Відомий він широко всьому українському народові, бо виступав він майже на кожній українській території. Є він найулюбленішим правильним гостем на кожному більшому українському національному святочному концерті в Галичині й на Волині. Мав він відбути по Карпатській Україні правильні концертові поїздки і виступати в Ужгороді, Мукачеві й інших містах, але події останньої европейської кризи не дали йому цього зробити. Звісний він і поза українською територією, бо виступав по ріжних чужинецьких сценах. Крім того він є популярним співаком на радіових авдиціях.

Михайло Голинський тепер живе постійно у Львові й Львів є осередком його артистичної діяльности. Там він виступає у львівській міській опері і там почалася його співацька карієра, коли його „відкрив" відомий львівський учитель музики й співу, проф. Чеслав Заремба. Було це на одному похороні, на котрому хор мав виконати славний похоронний марш Бетовена. Надворі був сильний мороз і тенори похрипли так, що коли їм прийшлося витягнути високе „ц", вони не вспіли. Дриґент заапелював до Голинського рятувати ситуацію. Голинський, що тоді співав баритоном, не завів дириґента й витягнув трудну ноту. По скінченні співу професор Заремба підійшов до хору й спитався, хто це зробив. Коли Голинський виступив зпоміж баритонів, професор Заремба заявив: „Даю голову, що ви тенор, і то драматичний тенор". Голинський, котрий привик уважати себе баритоном, не повірив цьому. Проф. Заремба здався з вирішенням на пробу: він дасть Голинському нагоду виступити на пописі своєї співацької школи як тенор та лишить вирішення питання критикам ґазет. Попис мав відбутися вже незадовго й Голинському не багато часу лишилося приготовитись до виступу. На пописі виступали старші вже учні й учениці, добре вправлені співаки й співачки. Голинський мав час навчитися на попис лиш одну мельодію: арію Канія „Сміййся, паяце" з опери Леонкаваля „Паяци". Спів Голинського так припав до вподоби зібраній на пописі публиці, що вона викликала його ще раз співати додатково. Голинський не знав нічого більше поза вивчену одну пісню й заспівав її знову. Та публиці й цього було мало, тож викликала його ще раз, і Голинський заспівав їй іще раз критики на другий день напидійного співака-тенора прихильно, а успіх попису й голоси критики переконали Голинськгоо, що старий знавець, проф. Заремба, не помилявся.

Заохочений проф. Зарембою, Голинський став добувати гроші, щоб виїхати на дальші студії до Італії. Прийшлося роздобувати гроші позичанням. Нарешті вибрався до Міляна, в північній Італії, і вчився там у славного професора Едварда Ґарбіна, колишнього відомого оперового тенора преславної опери Ля Скаля в Міляні.

По скінченні студій вернувся до Львова й тут у 1925 р. виступив у міській опері як Каньо в „Паяцах". Виступ закінчився великим успіхом і його зараз заанґажовано до так званої поморської опери, що ставила опери по театрах Поморя: у містах Торунь, Бидґощ, Ґрудзьондз і інших. У Ґрудзьондзі його почули в опері „Тоска" дир. Долужицький й звісна варшавська оперова співачка, Матильда Левицька, та припоручили його Еміліянові Млинарському, директорові державної опери у Варшаві, і цей запросив Голинського до Варшави на гостинний виступ в операх „Тоска", „Кармен" і „Аїда". Хоч у цих операх виступали тоді у Варшаві тенори Кепура, Диґас і Ґрущинський, критика віднеслася до Голинського прихильно й Млинарський запропонував йому співати в варшавській опері постійно. В цей спосіб Голинський переїхав зимою 1925—1926 р. до Варшави, де виступає в операх: „Аїда", „Жидівка", „Паяци", „Кармен", виповняючи так званий тяжкий репертуар, себто співаючи розмірно багато за розмірно невисоку заплату.

Там почув його спів Лебединець, український радянський консуль у Варшаві, і коли в радянській Україні комісаріят народньої освіти почав орґанізувати українську державну оперу в Одесі, запропонував Голинському виступи в тій українській опері. Предложені умови були кращі від умов у Варшаві, і зимою 1926 року Голинський виїхав у радянську Україну й перебув там з деякими перервами на літо чотири сезони. Співав спершу в Одесі, а потім у Києві й Харкові.

Проф. Заремба, що за той час став директором опери у Львові, запросив його весною 1927 року на 36 гостинних виступів у Львові. При тій нагоді Голинський виїздив теж на гостинний виступ у столицю Німеччини, Берлін, а коли цей виступ, зааранжований д-ром Якубовичем, скінчився великим успіхом, він дістав контракт від директора міської опери в Берліні на 8 правильних місячних виступів, але не приняв тієї пропозиції, бо тоді в Києві відсунено від впливів дир. Кудріна, що робив багацько клопотів розвоєві української опери, і Голинському дано кращі умови розвивати співацьку діяльність у тодішній столиці радянської України, Харкові. Голинський переїздить до державної опери в Харкові й там перебуває до 1930 року, коли через заборону вивозу грошей за границю йому стало неможливим удержувати рідню в Галичині.

Підчас свого побуту в радянській Україні Голинський виїздить теж на гостинні виступи поза Україну. Він співав (по українськи) в державній грузинській опері в Тифлісі, на Кавказі, котру вів найбільший грузинський музика-композитор, Паліяшвілі, і він був перший і одинокий український співак, що співав по українськи в державній опері в „Большом Театрі" в Москві (котрою тоді керував славний дириґент Сук). Кожний цей виступ був для співака великим успіхом.

Вернувшися на літні вакації в рідні сторони, Голинський уже не приймає нового контракту від української державної опери й лишається назавжди в Галичині. Там він виступає на всіх великих українських концертах у Львові й по провінції, співає часто на гостинних виступах у львівській опері та на радіових авдиціях, для котрих його голос спеціяльно надається, а крім цього виїжджає час від часу на гостинні виступи поза границю. Є він любимцем української й чужинецької публики, а ґазетні критики пишуть про нього правильно з щирим одушевленням. За своє артистичне виконування пісень оперових і українських народніх має він пошану й признання наяйкращих знавців співу, як проф. Заремби й відомого соліста Адама Дідура, що анґажував його співати в опері „Турандо" у Львові. Дідур теж порадив Голинському попробувати датися пізнати в Америці, і тут наш славний земляк наміряє дати по Америці низку концертових виступів, а крім цього виступити на радіо й в операх. Співацькі кола вижидають з нетерпеливістю нагоди почути нашого славного співака і його артистичне виконання славних оперових арій та української народньої пісні.

П. А. де Алярковн.

ЯНГОЛ-ХОРОНИТЕЛЬ

(Ель анджель де ля ґуарда).

(3)

Я дивився на це все. Я бачив, як хорі вставали з передсмертного ложа, відкидали постіль, щоби гинути з руки чужого вояка в куті того самого ванькиря, де день тому приходив священик із Найсвятішими Тайнами. Я бачив убиту жінку, простянену на вулиці, а при ній малу дитину, як ссала ще груди неживої матери. Я бачив, як чоловік із звязаними руками мусів глядіти на безчещення подружого ложа та дітей, що плакали на вид такого страхіття... як невинні люди допускалися з розпуки самогубства та як безбожність безчестила трупів.

Ах! Проклята хай буде чужинецька зброя!

Мій батько й мої брати погинули того жахливого дня. Щасливі!

Я, ранений дуже тяжко, нездібний до бою втік, до Клярино ї хати.

Вона, перелякана та бліда, стояла на бальконі, поглядала за мною, бо боялася за моє життя.

Я ввійшов, та ті, що гналися за мною, запримітили її... А вона була така гарна!

Диким криком і простацьким реготом привитали її. Хвилиночку опісля сокира й вогонь висаджували наші ворота. Ми пропали.

Клярина мати з тією нещасною дитинкою на руках, що лежить у тих хвилях, сховалася з нами в глибокій домашній криниці. Криниця була зовсім висохла, бо вже кілька місяців не падав дощ. Ця криниця, якої дно мало поверхні коло вісім квадратових метрів, звужувалася вгору, а входити треба було до неї довгим підземним коридором. Отвір криниці був цимбрований, над цимбруванням колесо, так, що воду треба бул тягнути двома ведрами.

Михась, бо так звалася дитина, то був Клярин брат, а наймолодшим синком тієї нещасної матери, яку французи вчинили вдовою.

В криниці могли ми поміститися чвіркою вигідно тай лише так ми врятувалися. Ніхто не міг здогадатися, що ми там сховалися та що така криївка взагалі могла бути. З подвіря цей отвір подобав на справжню криницю. Французи думали, що ми втекли дахом.

Так сказали, а прицьому страшно проклинали та стали відпочивати на тінистому й холодному подвірі, серед якого була ця криниця.

Так! Ми врятувалися! Кляра перевязувала мені рану, мати кормила Михася, а я хоч дрiжав із горячки, був щасливий та всміхався.

Нараз чуємо, що французи, мучені спрагою, хочуть начерпати води з криниці, в якій ми сховалися!

Уявіть собі нашу смертельну трівогу!

Ми поховалися в куті, а ведро впало так глибоко, що аж ударщило до дна... Ми не важилися навіть віддихати.

— Суха! — сказали французи.

— Там далі буде вода, — озвався один.

Відходять — подумали ми.

— А чи їх нема там у криниці? — спитав якийсь голос по катальонськи.

То був прихильник французів, панотченьку, то був еспанець, що готовив нам кінець!

— Небилиці говорите, — сказав йому француз — вони не могли би так скоро ввійти там!

— То правда, — сказав прихильник французів.

Вони не знали, що до криниці можна було входити не з подвіря, згори, а згаданим підземним коридором. Вхід, невподалеки пивниці, було дуже тяжко запримітити.

Легко уявити собі наш переляк, як ми почули таку розмову французів угорі над криницею. З кутів, куди ми втиснулися, видно було тіні їх голов у круглому отворі, що падали на дно криниці.

Кожна хвилиночка була для нас вічністю.

Нараз — Михась розплакався.

Та ледви з його горла добувся перший слабий пискіт, мати здавила той звук, що нас зраджував, притиснула до груди личко дитини.

(Кінець буде).

ВІЙНА ПРОТИ МАДЯРІВ ТОМУ 90 ЛІТ І УЧАСТЬ У НІЙ УКРАЇНЦІВ

(4)

З тієї нагоди писала „Зоря Галицька" (ч. 86. з 27. жовтня): „Коли вже від усіх австрійських народів прибували депутації із своїми домаганнями, як народи, що зрозуміли свої права, пробудилися й угорські русини, забуті вже світом. Угорські русини — читаємо далі в „З. Г." — це наші рідні брати, первісні мешканці своєї землі; ще заки прийшли мадяри, займали вони плодовиті землі Угорщини — та притиснені мадярами, мусіли втікати в гори, в неврожайну підбескидську закутину, яку почнаючи від спізької столиці попід Карпати аж по Семигород неперервною масою займають. Нарід цей здоров, не зіпсований західніми гріхами, простий, побожний, щирий. Здавен давна вважали його окремішнім народом, а в 14. столітті мав навіть свого князя Федора Корятовича (литовсько - руського покоління). Його від надавніших часів навіть мадярський уряд окремим народом уважав. Він один із угорських народів, що крім волохів не знає десятини, якій підлягають усі інші народи".

Головою згаданої депутації був український патріот Адольф Добрянський. Ця депутація вже давніше внесла була прохання, щоб угорську Русь злучити із східньою Галичиною. Австрійський уряд наслідком польських інтриґ не сповнив українського домагання. Тоді угорські русини домагалися від цісарського уряду рівноправности з іншими народами: проголошення конституції, признання руського народу в Угорщині. Околиці, в яких русини нараховують 15,000 населення, хоч би там були і інші народності, проголосити окремим руським повітом. Руська мова має обовязувати в школах і урядах, щоб львівський університет був доступний для студій угро-руської молоді, щоб урядовцями в руських повітах були лише русини, а щоб ніхто не міг бути урядовцем, хто не знає руської мови. Давати субвенцію для урядової ґазети руською мовою, ґазета має бути спільна для галицьких русинів. Приймати русинів на становища офіцирів, при полках, в яких більшість вояків русини, мають бути руські капеляни. Вкінці просила депутація утворити одну округу з угорської Руси, як цілість, із окремим краєвим соймом.

Рівночасно галицькі українці д о м а г а л и с я відокремлення східньої Галичини від західньої, щоби могли жити свобідним життям. Одначе поляки хоч виступали проти Австрії, бож брали участь у повстанні на боці мадярів, вміли так покермувати справою, що цісар завдяки підшептам польських вельмож відкладав справу поділу Галичини. Справа ця тягнулась, Австрія зволікала з року на рік, аж до кінця світової війни, себто до свого упадку...

Як боролись наші вояки. — Жертвенність селян.

Наші галицькі вояки йшли радо на війну проти мадярів. А треба тут згадати, що тоді брали до війська (вильосовували) вже від 20-го року життя і вояк мусів служити шість літ. І були з них добрі вояки. Маємо на це чимало доказів. Так напр. у „Зорі Галицькій" з 31. січня 1849 р. читаємо, що ґенеральна команда у Львові поручила призначеному до того офіцирові представити Головній Руській Раді хороброго вояка, **Кипріяна Коцана родом із Волошинова (Самбірщина),** з полку Нужан, який у війні проти Італії відзначився незвичайною відвагою. Хоч тяжко ранений відбив наступ сильного ворожого відділу, не піддавсь і визначене йому становище оборонив. За це іменували Коцана підофіцером, одержав золоту медалю і десять дукатів.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШЕ ЖІНОЦТВО В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Всім нам мабуть відомі останні події в Карпатській Україні. Нема здається нікого між нами, хтоб хоч загально не знав про відродження нашого трохи замало знаного нам Закарпаття. Досі звикли ми знати й розуміти Карпатську Україну як відірваний клаптик нашої землі з народом, який досі ясно не вмів означити своєї національности. Хоч у декого з нас знаходиться річний календар тов. „Просвіта" на Закарпатті, а часом у руки попаде якийсь часопис із Закарпаття, як приміром „Нова Свобода", то все це лише слабі відблиски культурного та просвітнього життя наших братів і сестер за горами Карпатами. Щоправда, рештка нашої галицької армії, яка після прогри опинилась на Закарпатті, причинилась немало до пізнання справ Закарпаття серед нашого загалу як у краю так і тут в Америці. З другого боку, треба признати, що ці рештки нашої армії положили там великі заслуги при піднесенні національної свідомости та поширення українства взагалі.

Щодо жіноцтва в Карпатській Україні, то могло нам назагал здаватися, що воно мало свідоме і не бере ніякої участи в громадянськім житті. Тимчасом справа мається інакше і багато краще, як ми, можливо, думали.

На Закарпатті, як пише в „Ділі" п. К. Х., є наше жіноцтво до деякої міри зорґанізоване, а доказом цього є дві жіночі орґанізації. Одна з них це „Союз Руських Женщин", який існує від 1920 р. На чолі цеї орґанізації стояла довгі роки пок. Ірина Волошинова, дружина теперішнього премієра Карпатської України. Пок. Ірина Волошинова, за словами п. К. Х., хоч тиха та уступчива жінка, була доброю товаришкою свого чоловіка і його однодумницею в усіх громадянських справах. Пок. Ірина Волошинова, як голова орґанізацій, мала помітний вплив на свої співробітниці, як також на цілу орґанізацію. „Союз Руських Женщин" не був зпочатку просякнений національною свідомістю, але за останні роки ця свідомість почала розбуджуватись. Праця цеї жіночої орґанізації велась по чисто гуманітарній лінії.

Другою наскрізь українською жіночою орґанізацією була „Жіноча Секція" при тов. „Просвіта". Ця друга орґанізація повстала в р. 1933, а на чолі її стала закарпатська письменниця п. Ірина Невицька.

Орґанізація ця була дуже активна і великою її заслугою було зорґанізування молодечого клюбу при тов. „Просвіта". Клюб цей став правдивим осередком національного життя в Ужгороді, особливо для молоді. В р. 1934 жіноча секція тов. „Просвіта" мала свій перший зїзд, на якому жіноцтво Закарпаття ухвалило резолюції проти мадярських зазіхань на карпатсько - українські землі. Це безперечно вказує, що в цій орґанізації були елементи національно свідомі.

Ще іншим доказом національної свідомости закарпатських українок було це, що вони взяли участь як делеґатки жіночої секції тов. „Просвіта" в жіночім конґресі, який відбувся в Станиславові в р. 1934. Цим закарпатські українки виразно заявили, що вони працюють по цій самій лінії, що й жіноцтво в Галичині.

Ця низка відомостей про закарпатські українки дає нам надію, що жіноцтво Закарпаття, як свідоме свого національного „я", стане сміло до співпраці з першим урядом Карпатської України.

Ми, українські жінки, живучи тут в Америці, можемо лише позавидувати нашим сестрам на Закарпатті, що їм прийшлося першим зпоміж нас присвятити свої сили тій першій будові великої майбутньої української держави. Твердо віримо, що наші сестри в Карпатській Україні своєю свідомістю й активною працею дадуть усяку можливу поміч тим, що стали перші в ряди борців у Карпатській Україні.

Щасть Вам, Боже, Дорогі Сестри у Вашім великім ділі!

Марія Демидчук,
Бруклин, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Протест українців проти польських погромів.

З почину Ініціятивного Комітету відбулося 16. листопаду в салі Товариства Громадян у Філядельфії надзвичайне зібрання представників українських установ, товариств, братств, сестрицтв, клюбів міста Філядельфії й сусідніх громад.

На зібранні явилися 104 представники, що заступали 65 товариств. Були представлені парохії й відділи українських запомогових організацій та місцеві товариства.

Зібрання відкрив о. канцлер Филимон Тарнавський, котрий запропонував д-ра Володимира Галана як голову для переведення зборів, що зібрання приняло.

Після довшої дискусії, в якій забирали голос багато представників, вибрано Виконний Комітет з 19 осіб, до якого входять: д-р Володимир Ґалан, голова; Степан Слободян, Олена Штогрин, Теодор Свистун, Василь Гайовий, заступники; д-р Павло Дубас, секретар; Осипа Ґібонс, друга секретарка; Михайло Рибак, фінансовий секретар; Теодор Чемерис, скарбник; Василь Волчанський, Микола Самбір, Олекса Горохівський, Микола Ворончак, Григорій Грищишин, контрольори; Володимир Лотоцький, Михайло Елко, Давид Хмелик, члени пресової комісії; Осипа Ситкевич, о. Омелян Мицик, члени комітету.

Зібрання постановило, що в неділю, 27. листопаду, відбудеться у великій салі Метрополитен Опера Гавз при вулицях Брод і Паплер масове протестаційне віче для запротестування проти нових польських погромів у Західній Україні. Віче також має обговорити справу помочи Карпатській Україні. Збірка з віча і від товариств має бути негайно вислана до уряду Карпатської України.

Зібрання ухвалило також переводити збірку на Карпатську Україну цілий грудень.

Виконний Комітет має запросити позамісцевих і місцевих бесідників, що промовлять українською й анґлійською мовою.

Саля Метрополитен Опера Гавз вміщує до 4,000 осіб. Вона буде відкрита для віча тільки три години, від 2 до 5 зполудня.

В неділю рано, 27. листопаду буде в українськім греко-католицькім катедральнім храмі при вул. Френклин богослуження за добро й щастя українського народу з нагоди 20-ліття віднови української держави. Богослуження відслужить Ексцеленція Кир Константин Богачевський. Після відправ нарід перейде масово на віче.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БОФАЛО, Н. Й.

На інвалідів.

Союз Українок, від. 49 в Бофало, влаштував 30 жовтня картяну забаву на галі при церкві св. Николая, при Філмор і Онейда вул. Чистого доходу з тої забави прийшло $60, які поділено на дві части, а то $30 дано для церкви за це, що С. У. дістає безплатно галю на свої мітінґи і підприємства, а другу половину, то є $30, переслано через Обеднання на поміч укр. інвалідам в рідному краю.

Слід згадати, що С. У. А., від. 49 в Бофало, щиро працює і жертвує на ріжні цілі як в Америці, так і в рідному краю.

Подяка належиться їм за їх щиру працю. Дай, Боже, щоби все жіноцтво українське в Америці взяло собі за обовязок вступати до жіночих орґанізацій та спільно працювати для свого народу тут на іміґрації, а ще більше для поневолених братів і сестер в рідному краю.

М. Хоптяк.

ВОДЕРВЛИТ, Н. Й.

Примірне весілля.

Дня 8-го жовтня відбулося в укр. гр.-кат. церкві вінчання панни Юлії Урбан з п. Йосифом Реном. По шлюбі гості зійшлися в Українськім Громадянськім Клюбі на спільний обід, на котрий загостив також посадник міста Водервлит, п. Джеймс Данлин зо своєю дружиною. При багатім і веселім обіді не забуто також і за Рідний Край. По зложенні бажань молодій парі, чого довершив староста п. Л. Завойський, забрав слово п. Олекса Бомба з Трой, Н. Й. Він представив гостям наших молодих мучеників у краю, П. Бандеру і П. Зарицьку котрі брали шлюб у польській тюрмі та замісць дружбів мали польських жандармів з багнетами, а замісць вінків на голови — закладали їм кайдани на руки і ноги. Таких мучеників ми, українці, не повинні ніколи забувати.

Другим бесідником був п. Михайло Спяк. Він розказав історію Карпатської України та її нинішне положення, котре вимагає негайної помочи.

По збірку пішли Михайло Завойський і Олекса Бомба. Разом зібрано $28.20, котрі розділено так: половину на політичних вязнів, а половину на визволення Карпатської України.

Жертвували: П. Риганич $5; по $2: Ю. і Й. Ренч, посадник Джеймс Данлин, І. Ева Урбан; по $1: О. Бомба, Валерія Михасів, О. Спяк, М. Мадараш, М. Спяк, А. Баняс; по 50 ц.: Л. Завойський, І. Барна, Елис Спяк, С. Чайковський, М. Завойський; дрібними $8.70. Разом $28.20. Гроші переслано через Обеднання.

Гість.

НАРОДНІЙ ПАРК НА ПЛОЩІ ПРОПАМЯТНОГО БОЮ

Заложення народнього історичного парку Саратоґа придїлило до федеральної паркової системи місце одної з найбільш рішальної мілітарної діяльности, яку занотовано в американській історії. Новий парк обниматиме обшар 1,429 акрів землі з побоєвища Саратоґа, положеного в долині ріки Гудсон, стейту Ню Йорк.

На тому місці 17 жовтня 1777 року британський начальний ґенерал Джан Бурґон піддався з цілою своєю армією в руки ґенерала Ґейтса. Англійська поразка показалась зворотною точкою Американської Революції. Це перешкодило англійському плянові вбитися клином посеред Кольоніяльної конфедерації і тим чином відірвати Нову Анґлію від решти кольоній. Це теж привело Францію з її армією та фльотою на американську с т о р о н у. При помочі французької фльоти забрано від Анґлії контролю над морем, а тоді армія Корнваліса була змушена піддатися під Йорктоном, вслід зачим війна закінчилась тим, що Анґлія визнала незалежність Злучених Держав.

Ґенерал Бурґон, маючи 4,000 британського реґулярного війська, поверх 3,000 німецьких жовнірів з Бронсвику та сотки індіян, плянував виконати похід на місто Олбані. Там він мав злучитися з окружними силами ґенерала Гова, котрі мали прибути туди рікою св. Лаврентія та стрінутися з великою силою льоялістів і індіян племени Моґак, під командою Джансона і полковника Ботлера, американців, котрі вязали свою долю з Анґлією. Ці виправи мали на цілі відтяти кольонію Ню Йорк, а потім завоювати Нову Анґлію.

Це був добре уложений плян, к о т р и й зпочатку мав таке поводження, що ґенерал Бурґон доносив до Лондону, що „американці не мають мілітарно вишколених людей". Американська армія, що складалася переважно з немуштрованої міліції, систематично уступала перед англійським наступом. У таким военним положенні Джордж Вашинґтон, голова команди континентальної армії, полягав на концентрації своїх сил тільки в дуже догідних обставинах і ввесь час на завзяті бої. Американські частини непомітно висіли на крилах армії ґен. Бурґона, загрожуючи його харчевим засобам. Велика американська армія слідкувала за армією ґен. Гова з наміром эдержати її від злуки з ґен. Бурґоном.

Коли виявилося, що оригінальний плян кампанії провалився, ґен. Бурґон почав відступати. Він мав надію просмикнутися через американську бойову лінію і вернутись до Канади, але переважаючі американські сили під командою ґен. Горація Ґейтса були сконцентровані на його крилах. Вкінці британська армія розтаборилась на вижинах і полях Саратоґи, безнадійно очікуючи помочі. Ґен. Бурґон утратив запаси і більшу частину артилерії. Ц і л к о в и т о окружений, врешті піддався з рештками своєї армії в числі 5,790 вояків у руки ґенерала Ґейтса.

ФЛІС.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Комітет всіх відділів У. Н. Союзу в Шікаґо й околиці повідомляє всіх урядників цих відділів, що у вівторок, 22. листопаду 1938. року, в годині 7:30 ввечір відбудуться Союзові Збори в галі Синів України, 2410 Вест Шікаґо Евеню, Шікаґо, Ілл. На зборах будуть приявні: п. Дмитро Білецький, орґанізатор У. Н. Союзу; адв. Роман І. Смук, і п. Степан Куропас, головні контрольори У. Н. Союзу. Буде зданий звіт з Дня У. Н. Союзу і приготовання до Дня У. Н. Союзу в наступному році. Приявність усіх ділових урядників конечна. — Т. Шпікула, предс.; М. Мулик, секр.; В. Саґан, кас.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЕЛЯНО, ПА. Місячні збори від. 305. у Маганой Сити, Па., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в годині 11:30, в церковній гали, де усе. Напоминаю членів прийти й вирівняти свої залеглости. Будуть важні справи до полагодження. Прошу членів, приєднуйте нових членів! Ану, члени й урядники, хотяй один раз прийдіть всі на мітінґ і приведіть зо собою хотяй одного нового члена! — М. Гентош, фін. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Місячний мітінґ Тов. Запорозька Січ, від. 342., відбудеться в неділю, 20. листопаду, в годині 2. пополудні, в гали церковній. Пригадується довгуючим членам, щоби прийшли й вирівняли свої вкладки, щоби довгу не переносити на наступний рік. Проситься членів, котрі могли би знайти нових членів, нехай приведуть їх на мітінґ, а отримають нагороду за кожного нового члена. Пригандується членам, котрі мають дорослі діти в діточім департаменті, щоб вписали їх до старших членів. Скажіть секретареві, а секретар прийде до вашої хати і впише ваших дітей. — І. Маркович, секр.

ДЖАНСТАВН, ПА. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 11., відбудуться в неділю, 20. листопаду, в гали церковній на Вудвіл. Проситься всіх членів явитись на ці збори і вирівняти свої залеглости, бо урядники не будуть ходити по хатах і колектувати. Урядники не можуть ходити і то не гарно з вашого боку, бо урядники роблять даром, ще і час мусять тратити для вашого добра. Отже прийдіть і вирівняйте свої залеглости, бо в противнім разі будемо вами примушені вас суспендувати, бо іншого виходу нема. — Теодор Волощук, секр.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (62)

Подорож Тарзана з раненим чоловіком на плечах, та ще й до того серед ночи в нетрах, мусіла бути повільна. Також Марія, яка з переляку разураз скрикувала, перешкоджала йому в ході. На щастя, почало свитати. Світло сходячого сонця почало випирати темноту з нетрів і нетри ставали чимраз привітніші, а також безпечніші.

Сітанок на превелику радість Тарзана привів на сліди і Нкіму. Побачивши Тарзана, Нкіма зачала з радости верещати. Цілу ніч вона у великім переляку вешталася по нетрах, щоб розказати Тарзанові, що сталося. А тепер вона ось його знайшла. Радості не було кінця. Нкіма вже хотіла говорити про свою велику посвяту „для ідеї", але Тарзан зупинив її.

„Пізніше, Нкімо, тепер нема часу". З тими словами він зігнувся над входом до яруги, що провадила до печери, в якій Тарзан думав заховати раненого Джефа. Дійшовши до печери, Тарзан зупинивсь і легко опустив Джефа на землю. Звертаючись до Марії, він сказав: „Якби дикуни появилися, стріляй до них з рушниці, але з цілю покласти їх трупом".

Не пояснюючи нічого далі, він обернувсь і почав знов опускатися по ярузі вниз. Джеф це побачив і миттю зникло його умучення і біль. Величезна захланність, через яку він сподівався дістати від дикунів дорогі камені, повертала йому силу. Він почав підсуватися до рушниці і витягати по неї руку, щоб виконати свій огидний злочин.